

1. Капелюх Я. І. З історії ентомологічних досліджень на території природного заповідника «Медобори». Наукові записки Державного природознавчого музею. Львів. 2013. Вип. 29. С.61-66.
2. Різун В. Б. Туруни Українських Карпат. Львів, 2003. 210 с.
3. Різун В. Б. Жесткокрылые Западного Волыно-Подолья. История изучения карабидофауны региона. Материал и методика исследований карабидофауны. Обзор жуужелиц Западного Волыно-Подолья. В: Экология и фауна почвенных беспозвоночных Западного Волыно-Подолья. Киев: Наукова думка, 2003. С.173-232.
4. Різун В., Капелюх Я. Фауна жуків-турунів (Coleoptera, Carabidae) природного заповідника "Медобори". Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія. 2005. Вип.17. С.136-143.
5. Putschkov A. Ground beetles of the Ukraine (Coleoptera, Carabidae). In: Kotze DJ, Assmann T, Noordijk J, Turin H, Vermeulen R (Eds) Carabid Beetles as Bioindicators: Biogeographical, Ecological and Environmental Studies. ZooKeys. 2011. 100. P.503-515. doi: 10.3897/zookeys.100.1545

УДК 598.2:574.5(477.84)

**ВИДОВЕ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ПТАХІВ РУСЛОВОЇ ЗОНИ
р. СЕРЕТ ГІДРОПАРКУ «СОПІЛЬЧЕ» (м. ТЕРНОПІЛЬ)**

Черевко С. Е., Шевчик Л. О.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: cherevko@chem-bio.com.ua

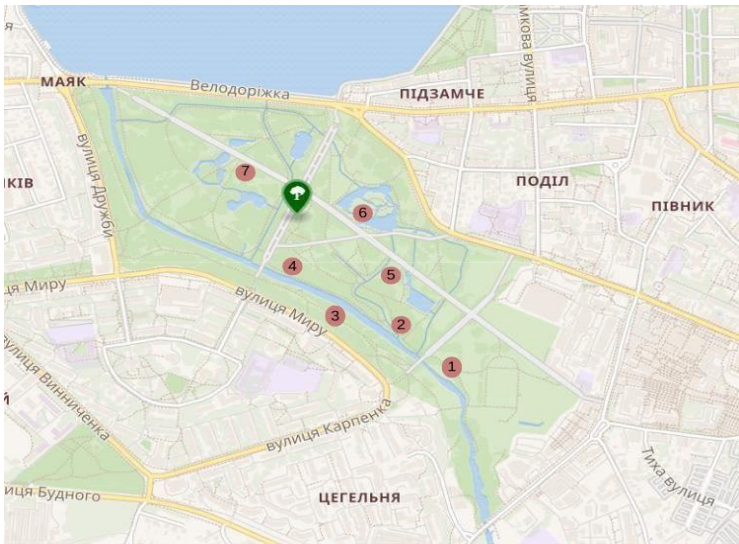
Доволі цікавим об'єктом вивчення для орнітологів є парки та гідропарки України. Найбільш активні дослідження проблеми датуються 1979 – 2018 роками і належали Бокотею А. А. (2000-2010), Гузію А.І. (1995), Майхруку М.І. (1984-2005), Талпошу В.С. (1979-1998), Фесенку Г.В. (2007-2018) [3].

Однак, дотепер вивчення птахів гідропарку Сопільче у

місті Тернопіль не знаходило належної уваги у працях науковців. Досі переважна більшість досліджень була орієнтована на інші відомі парки міста: парк імені Тараса Шевченка та парк Національного відродження, що пояснюється цілим рядом причин:

- Гідропарк Сопільче розташований в центрі міста, поблизу Тернопільського ставу, що робить його більш завантаженим відвідувачами, порівняно з іншими парками, які знаходяться поблизу.
- Територія парку має складний рельєф, з численними островами та озерами, що робить обстеження птахів більш трудомістким.
- Гідропарк Сопільче не мав такої ж наукової уваги, як інші парки Тернополя, що може бути пов'язано з його меншою доступністю, популярністю та різноманітністю птахів.

Таким чином, детальне вивчення орнітофауни гідропарку Сопільче на сьогодні є дуже важливою та актуальною проблемою [2].

План-схема антропогенного водного ландшафтного комплексу гідропарку Сопільче м. Тернополя. Координати: 49.54582° 25.58428°

Локація № 1. Руслова зона річки Серет

Локація № 2. Від вул. Митрополита Шептицького до мосту навпроти храму перенесення мощей Святого Миколая.

Локація № 3. Берег річки Серет.

Локація № 4. Міст біля вул. Миру, 7.

Локація № 5. Берег біля зоокутка гідропарку Сопільче.

Для оцінювання чисельності популяцій кожного виду на досліджуваній території загалом використано шкалу, запропоновану М. І. Майхруком [3]. Чисельність птахів визначали як кількість особин, котрих зустрічали на одиницю площі (1 км²) [4].

Орнітокомплекс руслової зони гідропарку Сопільче (м. Тернопіль) представлений 19 видами, що належать до 15 родів, 11 родин та 8 рядів. Найбільш численно у складі орнітокомплексу представлений ряд Горобцеподібні (*Passeriformes*) ($p_i=0,42$) з вираженим зменшенням частки таксономічного багатства у лійнійці рядів: Лелекоподібні (*Ciconiiformes*) ($p_i=0,1$), Гусеподібні (*Anseriformes*) ($p_i=0,1$), Голубоподібні (*Columbiformes*) ($p_i=0,1$), Дятлоподібні (*Piciformes*) ($p_i=0,05$), Пірникозоподібні (*Podicipediformes*) ($p_i=0,05$), Сивкоподібні (*Charadriiformes*) ($p_i=0,05$), Сиворакшеподібні (*Coraciiformes*) ($p_i=0,1$) [4,5].

Серед дев'ятнадцяти виявлених у районі дослідження видів: 9 –гніздових (47,4%), зокрема: 1 (5,3%) – гніздові, пролітні, 2 (10,5%) – гніздові, зимуючі та 6 видів (31,6%) – гніздові, пролітні, зимуючі. Дев'ять видів (47,4%) – осілі. Один вид (5,3%) – пролітний [5].

Щодо чисельності види розподілилися наступним чином: 9 (47,4%) звичайних (частота зустрічі 10,0 - 100,0 пар / 100 км²), 4 (21,1%) численних (100,0 - 1000,0 пар / 100 км²), 2 (10,5%) рідкісних (0,1 - 1,0 пар /100 км²); 4 (47,4%) нечисленних видів (1,0 - 10,0 пар /100 км²) [1].

Восени 2023-2024 років на різних ділянках р. Серет ідентифікували одинадцять видів. Із них у русловій зоні: пірникоза мала (*Podiceps ruficollis*) ($n = 2$), крижень (*Anas platyrhynchos*) ($n = 41$; із котрих ♀ 30 і ♂11), широконоска (*Anas clypeata*) ($n = 3$ на прольоті) , рибалочка (*Alcedo atthis*) ($n = 7$). Останні швидко ширяли вздовж русла у пошуках їжі інколи зависали у повітрі, виглядаючи їжу. Відпочивали у чагарниках на ділянці русла від вул. Митрополита Шептицького до мосту навпроти Храму перенесення мощей Святого Миколая та біля

джерела.

На березі річки 13.10. 2023 р ми спостерігали за жовною сивою *Picus canus*, котра була поряд із зграєю синиць: гаїчкою пухляком (*Parus montanus*) (n = 1), синицею чубатою (*Parus cristatus*) (n = 2), синицею великою (*Parus major*) (n = 7), дятлом звичайним *Dendrocopos major* (n = 3) та повзиком *Sitta europaea* (n = 2), які годувалися на стовбурах тополь.

У перших числах вересня на березі річки серед дерев та чагарників бачили зграйку кропив'янки прудкої (*Sylvia curruca*) (n = 6). Біля мосту за адресою вул. Миру 7 на деревах бачили припутня (*Columba palumbus*) (n = 8), а на доріжці – пару горлиці садової (*Streptopelia decaocto*).

Таким чином проведені дослідження орнітофауни руслової зони річки Серет гідропарку Сопільче у місті Тернопіль продемонстрували наявність представників наступних рядів орнітофауни : Горобцеподібні (*Passeriformes*), Лелекоподібні (*Ciconiiformes*), Гусеподібні (*Anseriformes*), Голубоподібні (*Columbiformes*), Дятлоподібні (*Piciformes*), Пірникозоподібні (*Podicipediformes*), Сивкоподібні (*Charadriiformes*), Сиворакшеподібні (*Coraciiformes*), відносна чисельність котрих доволі неоднорідна. Найбільше звичайних та нечисленних видів зі значним скороченням до численних та рідкісних видів.

Абсолютними домінантами досліджуваної ділянки були гніздові птахи, чисельність котрих зменшується від: гніздові, пролітні; та гніздові, зимуючі до гніздові, пролітні, зимуючі. Також виявлені осілі види та один пролітний вид – широконоса (*Anas platyrhynchos*). Жоден з описаних видів не занесений до Червоної книги України.

Список літератури

1. Гузій А. І. Класифікаційні та факторні методи в аналізі орнітогеографічних матеріалів. *Облік птахів: підходи, методики, результати* : збірник наук. стат. Другої міжнар. науково-практ. конф.(Житомир, 26–30 квіт. 2004 р.) С. 12–17.
2. Лихач І. Природні умови і ресурси міста Тернополя. *Студентський науковий вісник*. 2016. № 39. С. 143–146.
3. Майхрук М. І., Бокотей А. А. Птахи Тернопілля. Львів: Простір-М, 2019. 244 с.

4. Придеткевич С. С. Методичні підходи в дослідженні орнітоценозів антропогенних ландшафтів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія*. Вінниця, 2010. Вип. 20. С. 123–129.
5. Фесенко Г. В, Бокотей А. А. Птахи фауни України (польовий визначник). Київ, 2002. 416 с.